

4

Yleisten töiden lautakunnan lausunto talvikunnossapidon kehittamisestä

Pöydälle 10.06.2014

HEL 2013-002437 T 10 05 03

Lausuntoehdotus

Yleisten töiden lautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi (11.3.2013, § 279) selostuksen talvikunnossapidon kehittamisestä. Samalla kaupunginhallitus edellytti, että kaupunkisuunnitteluvirasto ja rakennusvirasto laativat uudistetun talvikunnossapidon valmiussuunnitelman. Toiseksi kaupunginhallitus edellytti Rakennusvirastoa ja Staraa laatimaan suunnitelman siitä, miten talvikunnossapidon kustannuksia hallitaan ja menot kohdennetaan paremmin. Erityinen huomio tuli kiinnittää kustannustehokkaisiin lumentiiivistyksen ja -kuljetuksen lisälaitteisiin ja urakkasopimusten ohjaamiseen. Kolmanneksi kaupunginhallitus pyysi kaupunkisuunnitteluvirastoa ja rakennusvirastoa laatimaan esityksen, miten yleiskaavoituksessa ja asemakaavoituksessa sekä maankäyttöön liittyvissä investointihankkeissa valmistaudutaan talvikunnossapitoon.

Talvihoidon varautumissuunnitelma

Rakennusvirasto on laatinut talvihoidon varautumissuunnitelman ensimmäisen kerran talvikaudelle 2010-2011 ja siinä esitetyjä toimenpiteitä on otettu käyttöön myöhemmin runsaslumisina talvina. Syksyllä 2013 varautumissuunnitelma päivitettiin yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa ja yleisten töiden lautakunta hyväksyi suunnitelman 3.12.2013. Varautumissuunnitelma on jaettu kahteen osaan: varautuminen talveen ja varautuminen poikkeukselliseen lumitilanteeseen.

Ensimmäisessä osassa on määritelty, mitkä tehtävät tulee tehdä joka vuosi ennen talven tuloa. Näiden tehtävien suorittaminen ajallaan jokavuotisena jatkuvana prosessina varmistaa ensilumen lumitöiden nopean ja sujuvan käynnistämisen. Talvihoidon varautumisen normaaliin prosessiin sisältyviä tehtäviä muun muassa ovat urakoitsijoiden talvihoitosuunnitelmien tarkastus, lumen paksuuden seurannan käynnistäminen ja paksuuden jatkuva seuraaminen, lumenvastaanottoa paikkojen tarkistus, talviaikaisista

17.6.2014

pysäköintijärjestelyistä päättäminen ja viestintäsuunnitelman laatiminen.

Varautumissuunnitelman toinen osa sisältää runsaasta lumentulosta johtuvat menettelyt ja erityistoimenpiteet. Keskeisiä asioita ovat erityistoimien käynnistämiskriteerien seuranta ja erityistoimien johtoryhmän nimeäminen. Mahdollisten erityistoimien käynnistämisestä päättää johtoryhmä. Koska erityistoimet eivät kuulu normaaleihin ylläpidon sopimuksiin, niiden käynnistäminen edellyttää myös hyväksytyn talousarvion ylittävää lisärahoitusta. Urakoitsijoiden resursseja lisätään kaikin mahdollisin keinoin.

Erityistoimet kohdistetaan ensisijaisesti joukkoliikenteen sujuvuuden ja yleistä turvallisuutta palvelevan katuverkon toimivuuden varmistamisesta johtoryhmän erikseen määrittämällä tavalla ja järjestyksessä. Johtoryhmän päätettäviä asioita ovat mm. erityistoimien kohdentaminen ja palvelun laatu, pysäköintijärjestelyjen täydennykset, ajoneuvojen siirtotoiminta ja tilanteesta tiedottaminen.

Talvihoidon kustannusten hallinta

Kaupungin rakentamispalvelu Stara laati talvelle 2013-2014 kehittämissuunnitelman lumen kustannustehokkaampaan käsittelyyn. Staralla on olemassa hoitamilleen esikaupunkialueille suunnitelma katuosuuksista, joissa lumi voidaan lingota maastoon tai lunta kuormataan lingolla mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi osassa kaupungin omistamissa kuorma-autoissa on kesän 2013 aikana korotettu lavakorkeutta, jotta lunta voidaan kuljettaa enemmän yhdessä kuormassa. Osa Staran käyttämissä yksityisistä kuorma-autoista vaaditaan varustettavaksi myös korotetuilla lavoilla. Staralla on kattava kilpailutettu aliurakoitsijamenettely mahdollisten lisätarpeiden varalle, jos talvi osoittautuu runsaslumiseksi. Yksityistä kone- ja autokalustoa saadaan lisättyä merkittävästi tarvittaessa noin kolmen päivän aikana.

Stara on avustanut rakennusvirastoa lumen lähisiirtopaikkojen kartoittamisessa. Lisäksi Stara on uusinut virallisten lumenvastaanottoa paikkojen kuormien tunnistinjärjestelmän, jotta väärinkäytösten määrä vähenee ja lumikuormien laskutus helpottuu.

Auraussuunnittelussa on käytetty hyväksi reittioptimointia ja osa kuljettajista on koulutettu taloudellisempaan toimintaan. Lisäksi osaan Staran työkoneista asennetaan telemetrintijärjestelmä, jonka avulla saadaan tietoa koneen käyttötavoista ja liikkeistä alueella. Uusi järjestelmä mahdollistaa myös koneissa käytettävien lisälaitteiden käytön seurannan aika- ja paikkasidonnaisesti.

17.6.2014

Stara on pilotoinut kelihälytyskeskuksen käyttämistä itäisellä alueella. Tällä arvioidaan saatavan parannettua töiden ennakoivuutta joissakin tilanteissa. Lisäksi työntekijöiden varallaolosopimusta on muutettu yhteisesti hyväksyttynä joustavammaksi ja siinä on huomioitu paremmin alueiden erilaisuus.

Hinausajoneuvojen kilpailutus on siirretty vuoden 2013 aikana rakennusvirastolta Staraan. Aiemmin rakennusvirasto on toiminut palvelun tuottajana, nyt suoran sopimussuhteen kautta hinauspalveluiden käyttö on sujuvampaa. Lisäksi Staralla on kaksi omaa hinausajoneuvoa, joita voidaan käyttää jatkuvasti kunnossapitotöitä haittaavien ajoneuvojen lähi- ja varastosiiroissa.

Tulevaisuudessa Stara kehittää edelleen talvihoitoon liittyviä toimintamalleja. Tavoitteena on samalla kustannustehokkuus ja lopputuloksen laadullinen paraneminen.

Urakkasopimusten ohjaus

Rakennusvirasto on laatinut urakkasopimusten ohjauksesta selvityksen, jossa on kuvattu sopimusohjauksen nykytila ja menettelyt sekä tehty suunnitelma urakkasopimusohjauksen kehittämiseksi lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä.

Katujen talvihoidon ohjaaminen, tapahtuu sekä kilpailutettujen alueurakoiden että Staran hoitamien alueiden osalta sopimusohjauksella. Staran töitä ohjaavat vuosittain tehtävä palvelusopimus ja yksityisiä alueurakoita ohjaavat useamman vuoden kestävät (3-5 vuotta) urakkasopimukset. Sopimukseen on kirjattu tilaajan asettamat laatu- ja toimivuusvaatimukset katujen ja muiden yleisten alueiden hoidolle sekä vaatimukset, miten laadunvalvonta ja raportointi tulee suorittaa.

Ylläpitotyöt tulee toteuttaa laatuvaatimuksien mukaisesti, jotka on määritelty tilaajan asettamissa tuotekorteissa. Tuotekortit ovat yhdenmukaiset koko kaupungissa. Urakoitsijan on laadittava omaa työtään koskeva laatusuunnitelma, jossa on esitetty, kuinka varmistetaan työtuloksen vaatimustenmukaisuus. Laatusuunnitelmassa on esitettävä myös laadun dokumentointi. Urakoitsijan on pidettävä työmaapäiväkirjaa, josta on selvittävä urakoitsijan työsuoritukset.

Urakoitsijat ovat veloitettuja valvomaan hoitamansa alueen laatua ja merkitsemään havaitut puutteet ja huomiot työmaapäiväkirjaan. Lisäksi valvontaa tekevät valvoja ja tilaajat.

Rakennusviraston tavoitteena on olla asiantunteva ja edelläkävijä hankintayksikkö, joka varmistaa sopimuksillaan yleisten alueiden

17.6.2014

turvallisuuden ja toimivuuden. Palvelusopimusta ja urakkasopimuksia on järjestelmällisesti viety yhtenäisempään suuntaan ja tilaajan toimintatapoja on yhtenäistetty. Talouden seuranta ja raportointia tullaan yhtenäistämään kahden seuraavan vuoden aikana entistä enemmän. Uusia innovatiivisia hankintamalleja ja toimintatapoja on otettu käyttöön Kontulan yhteistoimintaurakassa sekä Pakilan allianssiurakassa. Lähivuosina yhteistoimintaa tullaan lisäämään tilaajan ja urakoitsijoiden välillä. Urakanhallintajärjestelmä LASSOn kehittämistä jatketaan ja siitä on tulossa tilaajan apuväline ylläpidon urakoiden reaaliaikaiseen johtamiseen, dokumentointiin sekä valvontaan.

Talvikunnossapidon huomioiminen maankäytössä

Kaupunkisuunnitteluvirasto on antanut lausunnon kaupunginhallitukselle talvikunnossapidon kehittämisestä 16.1.2014.

Helsingin kaupungin johtosäännön mukaan kaupunkisuunnitteluvirastolle kuuluu vastuu maankäytön suunnittelusta. Rakennusviraston näkökulmasta kaupunkisuunnittelussa pitäisi huomioida vuodenaikojen vaihtelut ja luoda edellytykset sille, että kaupunki voidaan pitää toimivana myös talviaikaan. Lumilogistinen suunnittelu pitäisi olla normaalia toimintaa maankäytönsuunnittelun yhteydessä eikä vain erityisesti rakennusviraston toiveesta.

Yleiskaavassa tulee selvittää lumenvastaanottoa paikkojen verkosto ja kirjata periaatteet pienemmille lumenkaauspaikoille. Lumenvastaanottoa paikkojen tulee sijaita tasaisesti ympäri kaupunkia, jotta kuljetusmatkat eivät tulisi liian suuriksi ja lumen poisto kaduilta olisi nopeaa. Esimerkiksi Länsi-Helsingin alueen lumenvastaanottokapasiteetti on jo tällä hetkellä rajallinen ja tarve paikalliselle lumenvastaanottoa paikalle on suuri. Lumenkuljetusmatkat ovat pitkittyneet ja lunta on jouduttu kuljettamaan myös Espoon lumenvastaanottoa paikoille. Rakennusvirasto on käynnistänyt kaupunkisuunnitteluviraston kanssa selvitystyön vastaanottoa paikan löytymiseksi Länsi-Helsingin alueella, mutta toistaiseksi sopivaa paikkaa ei ole löytynyt.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on lausunnossaan todennut, että Helsinki tulee tiivistymään seuraavan 30 vuoden aikana, jolloin entistä enemmän lunta joudutaan kuljettamaan vastaanottoa paikoille. Tiiviillä asuinalueilla joudutaan jo nyt kuljettamaan lähes kaikki alueella satanut lumi pois, koska alueilla ei ole varattu tilaa lumelle. Lumen tilantarve pitää huomioida jo yleiskaavassa, sillä asemakaavoitusvaiheessa ja katusuunnitelmavaiheessa tilaa on vaikea löytää.

Lähivuosina Helsingin kantakaupungin lumenvastaanottopaikoista tulee todennäköisesti poistumaan sekä Kyläsaaren että Hernesaaren lumenvastaanottopaikat. Yhteensä näiden kahden paikan lumenvastaanottokapasiteetti on ollut noin 85 000 lumikuormaa talvessa. Korvatakseen Hernesaaren kapasiteetin vähenemisen, on rakennusvirasto aloittanut hankesuunnittelun Mäntymäen lumensulatuslaitoksesta.

Hernesaaren lumenvastaanottopaikka on pahimpina lumitalvina pystynyt vastaanottamaan jopa 60 000 lumikuormaa talvessa. Hernesaaren toiminta on siten mahdollistanut joukkoliikenteen ja pelastusajoneuvojen liikkumisen ajallaan kantakaupungin alueella pahimpinakin lumitalvina. Hernesaaren lumenvastaanottopaikan tulee olla toiminnassa siihen asti kunnes uusi lumensulatuslaitos on toiminnassa.

Sulatuslaitoksen investointi- ja käyttökustannukset ovat korkeat, mikä tulee lisäämään kaupungin ja kiinteistöjen talvihoidon kustannuksia. Tämän vuoksi on välttämätöntä edistää lumen paikallista säilytystä hajautetusti. Rakennusvirasto kehittää menettelyjä yhteistyössä hallintokuntien (KSV, RAKVV, YMK) ja asukkaiden kanssa.

Rakennusvirasto toivoo entistä tiiviimpää yhteistyötä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa, jotta voisimme ratkaista, miten maankäytössä voitaisiin ottaa vuodenaikojen tarpeet huomioon.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus pyytää yleisten töiden lautakunnan lausunnon 13.6.2014 mennessä.

Esittelijä

osastopäällikkö
Osmo Torvinen

Lisätiedot

Anna Keskinen, ylläpitoinsinööri, puhelin: 09 310 39650
anna.keskinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Talvihoidon varautumissuunnitelma
- 2 Urakkasopimusten ohjaus talvihoidon osalta

Otteet

Ote
Kaupunginhallitus
Valmistelija

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu